

MEDEDELING

Nummer : RM22.001

Onderwerp : Aanpak netwerkcongestie in de Kempen binnen project Energielandschap de Kempen

Aan de raad

Samenvatting

In de Kempen is sprake van congestie op het energienetwerk. Dit heeft negatieve consequenties voor de energietransitie, duurzaamheidsdoelstellingen en het vestigings- en ondernemersklimaat. Investerings in een opwaardering van het netwerk door de beheerders laten nog langere tijd op zich wachten. Dit duurt te lang en de huidige netwerkcongestie vraagt om oplossingen die ook op korte termijn ruimte bieden voor teruglevering van energie. Daarom zijn de samenwerkende Kempengemeenten gestart met een onderzoek naar de aanpak van de netwerkcongestie binnen het project "Energielandschap de Kempen".

Er zijn diverse oplossingsrichtingen verkend waarmee het energienetwerk ontlast kan worden, beter benut wordt, of energie in andere vormen toegepast kan worden. Met deze mededelingen en met onderstaande video brengen wij u op de hoogte van de stand van zaken, de eerste bevindingen en het vervolg.

<https://youtu.be/c1CpkZUOv3g>

Inleiding

In de Kempen is, zoals inmiddels ook in grote delen van de rest van Nederland, sprake van congestie op het energienetwerk. In de Kempen is met name het verdeelstation van Enexis in Hapert het knelpunt. Dit betekent dat lokale of regionale opgewekte energie niet terug te leveren is aan het netwerk via dit station. Dit probleem doet zich al voor bij teruglevering van energie van meer dan 200 zonnepanelen. Dit heeft nadelige gevolgen voor de energietransitie, de opwek van duurzame energie door bedrijven en in de toekomst is de verwachting dat ook de afname van energie via het netwerk een probleem wordt. Door een toename van energievraag is niet alleen het verdeelstation een beperkende factor, maar wordt ook aan- en afvoer van energie via het netwerk een probleem.

Door de elektrificatie van transport, mobiliteit, woningen en industrie neemt de capaciteitsbehoefte komende jaren sterk toe. Door de toename van de behoefte aan elektriciteit, neemt ook de noodzaak voor duurzame opwek toe. Niet duurzame energiebronnen worden vervangen voor duurzame opgewekte energie. Dat legt ook extra beslag op het energienetwerk.

De Kempengemeenten nemen verantwoordelijkheid en hebben sterke ambities t.a.v. verduurzaming en duurzame opwek. Er spelen diverse initiatieven om energieneutraal te worden in de Kempen en ons voor te bereiden op de warmtetransitie en energietransitie. Ook in de Regionale Energie Strategie zijn routes uitgestippeld hoe dit te bereiken. Deze ambities vragen extra capaciteit van het netwerk en de verdeelstations of andere oplossingen.

Helaas loopt de opschaling van het energienetwerk geen gelijke tred met de vooruitstrevende aanpak en ambities in de Kempen. Recent bleek ook dat energiegrootverbruikers in onze regio door Enexis niet aangesloten kunnen worden vanwege te weinig capaciteit van het netwerk. Daarmee komt het vestigingsklimaat en de economische ontwikkeling ook onder druk te staan.

Hoewel deze ontwikkelingen zich in heel Nederland voordoet, loopt de Kempen met het verdeelstation Hapert helaas voorop.

Team:
ONT

Behandelend ambtenaar:
Guus Stappaerts

Telefoonnummer:
0497-361636

Sinds 2019 worden door de portefeuillehouders duurzaamheid van de Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot en Reusel-De Mierden gesprekken gevoerd met de netbeheerders Enexis en Tennet over de plannen voor grootschalige duurzame opwek en om aandacht te vragen voor tijdige investeringen in het netwerk. Het probleem wordt door de netbeheerders onderkent, maar is pas zeer recent omgezet in een nieuwe netwerkstrategie voor komende jaren. Het betreft een meerjarenplan dat voor de nijpende problemen geen oplossingen biedt.

Inmiddels is het besef gekomen bij de samenwerkende Kempengemeenten dat langer afwachten op de geplande investeringen in de netwerkcapaciteit te lang gaat duren. Er worden ook vraagtekens gezet bij de toekomstbestendigheid van deze investeringen en of dit probleem zich in de toekomst niet blijft voordoen vanwege de toename van elektriciteitsbehoefte.

Daarom hebben de samenwerkende Kempengemeenten besloten om te onderzoeken of er regionale oplossingen mogelijk zijn om ruimte vrij te maken op het energienetwerk en levering van duurzame opgewekte energie weer mogelijk te maken. Daartoe hebben de Kempengemeenten een projectgroep gevormd en technisch ingenieursbureau Bilfinger/Tebodin opdracht gegeven om dit onderzoek inhoud te geven.

Kernboodschap

Netwerkgestie is geen probleem dat zich 24/7 in de Kempen voordoet. Er zijn kansen om het systeem te optimaliseren indien er meer inzicht is in opwek- en verbruikcijfers en piekbelastingen. Ook het ontlasten van het netwerk biedt kansen. Door opwek en verbruik rechtstreeks te verbinden is transport via het Enexis net niet nodig. Hierdoor ontstaat capaciteit voor initiatieven die wel gebonden zijn aan het Enexis netwerk.

Daarnaast biedt de conversie van elektra naar waterstof en de opslag van energie in batterijen mogelijkheden om piekbelasting te controleren en op andere wijze in te zetten, zonder gebruik te maken van het Enexis netwerk. Deze systemen zijn reeds ontwikkeld en marktrijp.

Bovengenoemde generieke oplossingsrichtingen zijn juist in de Kempen goed te implementeren. Met name op de bedrijventerreinen kunnen deze oplossingsrichtingen samen komen, vanwege de aanwezigheid van grootverbruikers, de aanwezigheid van transportbedrijven, de opwek van energie op daken en nabijheid van windparken, omdat het gebied goed is af te bakenen en omdat er een hoge samenwerkingsgraad op de bedrijventerreinen aanwezig is. Hiermee hopen de Kempengemeenten een nieuwe werkwijze te kunnen ontwikkelen waarmee lokale duurzame energieproductie en energieverbruik met elkaar te koppelen zijn met zo'n minimaal gebruik van het landelijke distributienet.

Voordat zo'n werkwijze zich laat aftekenen heeft Bilfinger/Tebodin de (geprognostiseerde) duurzame energie productie in de Kempen in beeld gebracht alsmede een overzicht van de aanwezige en te verwachten energiegrootverbruikers. Door deze informatie te combineren met de aanwezige en geplande netwerkinfrastructuur kan dat inzicht geven in noodzakelijke netwerkuitbreidingen alsmede locaties waar energieopslag (via batterijen) alsmede energieconversie (naar waterstof) uitkomst kan bieden om te hoge (piek)belastingen van het netwerk te voorkomen.

Naast technische oplossingsrichtingen zijn we ook op zoek gegaan naar samenwerkingspartners, stakeholders, financieringsbronnen en hebben we onderzocht of de huidige wet- en regelgeving dit mogelijk maakt.

Hierover zijn gesprekken gevoerd met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (en RVO), een aantal Tweede Kamerleden, de provincie Noord-Brabant, Brainport Development, de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij, netbeheerder Enexis en TenneT, het Kempisch Ondernemersplatform en een aantal (Kempische) bedrijven die op dit moment problemen ondervinden, of juist ontwikkelaar zijn van oplossingen. Er is erg veel interesse van deze partijen in de Kempische aanpak. Zij hebben allen aangegeven samen te willen werken aan een oplossing voor het netwerkgestie in de Kempen.

Met het werk dat de Kempengemeenten hebben verricht lopen we voor in de regio Zuidoost Brabant. De aanpak is gepresenteerd aan de 21 samenwerkende gemeenten in de Metropoolregio Eindhoven, deze gemeenten komen vroeg of laat voor hetzelfde probleem te staan.

Samen met de 21 gemeenten is een zienswijze ingediend op het meerjaren investeringsplan van Enexis en TenneT. Met deze zienswijze wordt de oproep gedaan om de investeringen te versnellen. De Kempische aanpak tracht eerder ruimte op en naast het net te realiseren, maar investeringen door de netbeheerders blijven nodig voor de langere termijn.

Onze inzet moet gepaard gaan met een gezamenlijke krachtige lobby naar het Rijk. Uiteindelijk is ondersteuning op financieel en beleidsmatig gebied nodig om de kansen ook te kunnen benutten. Hiervoor zijn ook de eerste stappen gezet, zowel op ambtelijk als bestuurlijk gebied.

Consequenties

De Kempengemeenten trekken samen op als initiatiefnemers van het onderzoek en aanjagers van de uitwerking van de oplossingsrichtingen. De samenwerking met alle stakeholders is daarbij van belang. De gemeenten kunnen het probleem niet oplossen en dat is ook niet de taak van de gemeenten. De businesscases dienen aantrekkelijk te zijn voor bedrijven om hierin te investeren, een eventuele onrendabele top kan met subsidies of fondsen worden afgedekt. Binnenkort worden de oplossingsrichtingen getoetst bij het bedrijfsleven en wordt bezien of een alliantie gevormd kan worden. Het Kempisch Bedrijvenpark wordt hiervoor als pilotlocatie gebruikt. Voor een volgende stap is betrokkenheid en binding van de genoemde partijen een randvoorwaarde.

Participatie

Het onderzoek is uitgevoerd in nauwe samenwerking met diverse partners en stakeholders. De Kempengemeenten hebben het voortouw genomen en trekken bij de vervolgstappen samen op.

Vervolg

Vooralsnog kunnen de Kempengemeenten nog niet zonder de kennis van Bilfinger/Tebodin, daarom is een tweede vervolgoopdracht in voorbereiding. Daarnaast is dit het stadium waarin alle partijen worden geïnformeerd en hen ook wordt gevraagd ook deel te nemen in de alliantie. Begin 2022 worden hiervoor (digitale) netwerkbijeenkomsten gepland met bedrijven en met de groep stakeholders. We brengen de gemeenteraden in de loop van 2022 op de hoogte van de resultaten en vervolgstappen.

Bladel, 8 februari 2022

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,